విముక్తి - విద్య

పాలో ఫ్రైయిరె

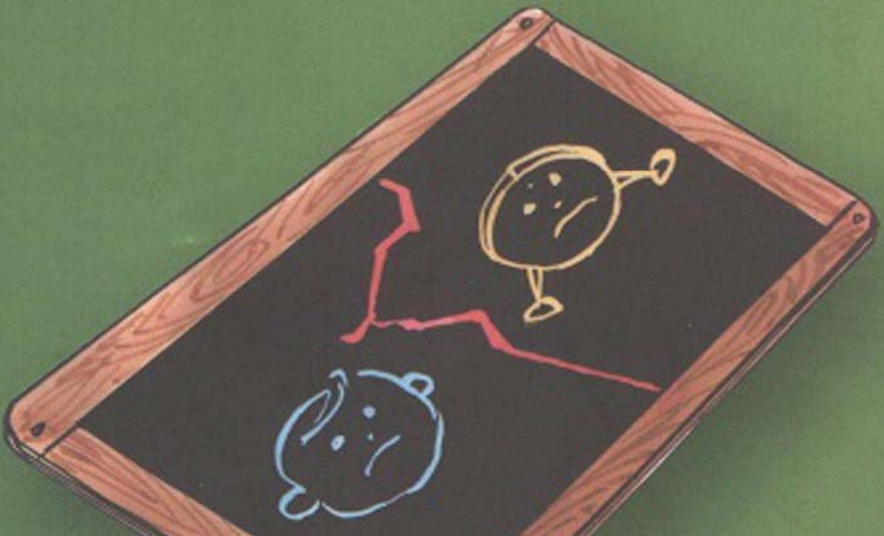

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

విముక్తి - విద్య

పాలో ఫ్రైయిరె

విముక్తి-విద్య

పాలో ఫ్రైయిరె

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

ఎమ్‌హెచ్ భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర

హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 040 - 27660013

English Title : **Pedogogy of the Oppressed**

Author : **Paulo Frairy**

94159

అనువాదం : ఆర్. వెంకటేశ్వరరావు (ఆర్వీఆర్)

ప్రచురణ సంఖ్య : 737

ముద్రణ : డిసెంబర్, 2013

వెల : ₹ 80/-

ప్రతులకు

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 040- 27608107

బ్రాంచీలు

హైదరాబాద్, విజయవాడ, విశాఖపట్నం, తిరుపతి, ఖమ్మం,

హన్మకొండ, నల్గొండ, గుంటూరు, ఒంగోలు

ముద్రణ

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, హైదరాబాద్

website : www.psbh.in

విషయసూచిక

ఒక దిక్సూచి 6

పరిచయం 11

అధ్యాయం 1 19

పీడితులకు బోధనాశాస్త్రం ఆవశ్యకత – సమర్థన – పీడకులకీ పీడితులకీ మధ్య వైరుధ్యం, దాన్ని అధిగమించడం ఎలా పీడన, పీడకులు; పీడన, పీడితులు; విమోచన; కానుక కాదు, స్వయం సాధనా కాదు, ఒక పరస్పర క్రమం.

అధ్యాయం 2 49

పీడనకు పరికరంగా విద్యగురించి "నిధి" భావనా – దాని పూర్వావసరాలు – ఒక విమర్శ, విమోచనా పరికరంగా విద్యగురించిన సమస్య – ప్రతిపాదన భావన – దాని పూర్వావసరాలు – 'నిధి' భావన, ఉపాధ్యాయునికీ విద్యార్థికీ మధ్య వైరుధ్యం – విద్య : ఒక పరస్పర క్రమం, ప్రపంచం మాధ్యమంగా – అసంపూర్ణ జీవులుగా మనుషులు – తమ అసంపూర్ణత్వం గురించిన ఎరుక, మరింత నిండైన మానవులుగా వుండాలన్న ప్రయత్నం.

అధ్యాయం 3 67

సంభాషణలు – స్వాతంత్ర్య అభ్యాసంగా విద్య మూలతత్వం – సంభాషణలు, సంభాషణ; సంభాషణ కార్యక్రమ విషయ అన్వేషణ – మానవ – ప్రపంచ సంబంధం – ఉత్పాదక విషయాంశాలు, స్వాతంత్ర సాధనగా విద్యకార్యక్రమ విషయం; ఉత్పాదక విషయాల శోధన, దాని విధానం; విమర్శనాత్మక చైతన్యం జాగృతం కావడం, "ఉత్పాదక విషయాంశాల" ద్వారా పరిశోధించడం, యీ పరిశోధనలోని అనేక దశలు.

అధ్యాయం 4 109

సాంస్కృతిక కార్యాచరణకు ప్రతిస్పర్థించే సిద్ధాంతాల సూచీలుగా సంభాషణ వ్యతిరేకతలు, సంభాషణలు; మొదటిది పీడనకు సాధనం, రెండవది విమోచనకు సాధనం; సంభాషణ వ్యతిరేక కార్యాచరణ సిద్ధాంతం, దాని విశిష్ట అంశాలు; లోబరుచుకోవడం, విభజించిపాలించడం, టక్కుటమార విద్యలు, సాంస్కృతిక దురాక్రమణ, సంభాషణాత్మక సిద్ధాంతం, దాని విశిష్ట లక్షణాలు; సహకారం, ఐక్యం, నిర్మాణం, సాంస్కృతిక సంయోజన.

ఒక దిక్సూచి

బ్రెజిల్ దేశపు విద్యావేత్త, పీడిత ప్రజా యోధుడు ఫాలో ఫ్రెయిరె రాసిన“ పెడగాజీ ఆఫ్ ద అప్రెస్డ్” అనే ఈ పుస్తకం ప్రపంచాన్ని ఆకర్షించిన అరుదైన గ్రంధాలలో ఒకటి. వామపక్ష మేధావులు, సామాజిక కార్యకర్తలు, జనహితుషులైన విద్యావేత్తలు దీన్ని తమ అవగాహనకు కరదీపికగా పరిగణిస్తున్నారు. 1970-93 మధ్య అమెరికాలో ఈ పుస్తకం 20 సార్లు అచ్చుయింది. ప్రధానంగా వర్ధమాన దేశాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని రూపొందినా వర్గ సమాజాలలో ప్రజా విముక్తి కోసం పోరాడే వారందరూ అవశ్యంగా అర్థం చేసుకోవలసిన అమూల్యాంశాలు ప్రెయిరె అనితర సాధ్యమైన స్పష్టతతో, ఆచరణాత్మక అనుభవంతో వివరించడం ఇందుకు ప్రధాన కారణం. కేవలం విద్యా బోధనకు సంబంధించిన పుస్తకమని ఎవరైనా అనుకుంటే పొరబాటే. అంతకు మించి ఇది విప్లవ పోరాటాలలో, విముక్తి ఉద్యమాలలో నిమగ్నమైన ప్రతి ఒక్కరికి శిరోధార్యమనదగిన ప్రాధమిక ప్రామాణిక సూత్రాలను ఎరుకపరుస్తుంది. ఒక విధంగా చెప్పాలంటే రాజకీయ, సామాజిక, మనస్తత్వ, విద్యా సంబంధమైన సమస్యలను ఏకసూత్రంతో విశ్లేషిస్తుంది. వర్గ సమాజంలో మనుషులు తమ సహజ స్వభావాన్ని కోల్పోయే విషాద క్రమం ఎలా జరుగుతుందో అద్భుతంగా వివరిస్తుంది. ఓపిగ్గా పుస్తకంలోకి వెళ్లగలిగిన వారెవరైనా ఈ వాస్తవాన్ని అంగీకరిస్తారు.

ఇందుకు కారణమేమంటే అటు సిద్ధాంతంతోనూ ఇటు ఆచరణతోనూ కూడా ఫాలో ప్రెయిరెకు ప్రగాఢ ప్రత్యక్ష సంబంధం వుండటమే. ఆయన 1921లో రిసైఫ్ అనే చోట ఒక పేద కుటుంబంలో పుట్టాడు. ఆ విధంగా బాల్యంలోనే దుర్భర జీవితానుభవాలు చవిచూశాడు. 1929లో అమెరికాలో వచ్చిన భయానక ఆర్థిక సంక్షోభం ఫ్రెయిరె పుట్టిన బ్రెజిల్ దేశాన్నీ తాకింది. ఆయన కుటుంబం కుప్పకూలి పోయింది. ఆకలి మంటలు

మాడ్చేశాయి. తత్ఫలితంగా చదువులోనూ వెనకబడిపోయాడు. ఆ బాధలు ఆయనను పిరికి వాడిగా గాక యోధుడుగా చేశాయి. తన జీవితాన్ని ఆకలిపై పోరాటానికి ధారపోయాలని ఆనాడే నిర్ణయించుకున్నాడు. స్వతహాగా దారిద్ర్యం కోరల్లో చిక్కిన ఫ్రెయిరె సమాజంలో అణగారిన వర్గాల జీవితాలూ, ఆలోచనలూ ఎలా వుండేది ప్రత్యక్షంగా చూశాడు. అసమానతలు నిండిన దోపిడీ సమాజం ఈ పేద మధ్య తరగతి ప్రజలను ఎలా మానసికంగా కుంగదీసేది తెలుసుకున్నాడు. ఆర్థిక పెత్తనానికి తోడు కనిపించని సాంస్కృతిక ప్రాబల్యం ఆ అభాగ్య జన సందోహాన్ని మూగ సంస్కృతికి ఎలా గురి చేసేది చూశాడు. అమలులో వున్న భావాలు, నియమ నిబంధనలు అన్ని ఆధిపత్య వర్గాల ప్రాబల్యాన్ని పరిరక్షించడంతోపాటు విద్యా వ్యవస్థ ఈ విషయంలో ప్రత్యేకంగా సేవ చేస్తున్న తీరును ప్రెయిరె కనుగొన్నాడు.ప్రత్యక్ష పరిశీలనతో పాటు అధ్యయనం కూడా విపరీతంగా సాగించాడు. తాను జీన్‌పాల్ సార్త్రే, మూనియెర్,ఎరిక్ ఫ్రామ్, బాయీ అల్టూసర్, ఒర్టెగా వెగాసైట్, మావో, మార్టిన్ లూథర్ కింగ్, షెనవేరా, ఉనామనో,మార్క్యూజ్ తదితరుల సరసన చేరానని ఆయనే అన్నారు. ఈ మహా వ్యక్తుల భావాలను వాడుకుంటూనే తన అనుభవాన్ని అధ్యయనాన్ని జోడించి నూతన దృక్పథాన్ని నిర్దిష్టరూపంలో అందించాడు. అదే ఆయన విశిష్టత.

ఆయన విద్యాబోధనాతత్వ చింతన మొదట 1959లో రెసిఫ్ విశ్వవిద్యాలయానికి ఆయన సమర్పించిన డాక్టరేట్ సిద్ధాంత వ్యాసంలో వెల్లడైంది. ఆ తర్వాత అదే యూనివర్శిటీలో హిస్టరీ, ఎడ్యుకేషన్ ఫిలాసఫీ ప్రొఫెసర్‌గా పని చేసినప్పుడు తెలిసింది.ఆయన రూపొందించిన విధానాల్ని కాథలిక్కులు, ఈశాన్య బ్రెజిల్ అంతటా వున్న అక్షరదీక్షా కార్యక్రమాల వాళ్ళు విస్తారంగా వాడుకున్నారు. పాత వ్యవస్థకు ఆ పద్ధతి పక్కలో బల్లెంలా కనిపించింది. 1964 సైనిక తిరుగుబాటు వెనువెంటనే ఫ్రెయిరెని క్షణాల మీద జైలో పెట్టారు. దరిమిలా 70 రోజులకు విడుదల చేసి, దేశం వదిలి వెళ్లిపోయేట్టు చేశారు. ఫ్రెయిరె చిలీ వెళ్ళాడు. అక్కడ ఆయన వయోజన విద్యాకార్యక్రమాలలో యునెస్కో (UNESCO) సంస్థలోనూ, చిలియన్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఫర్ అగ్రేరియన్ రిఫార్మ్‌లోనూ అయిదేళ్లు పని చేశాడు. ఆ తర్వాత హార్వర్డ్ యూనివర్శిటీ స్కూల్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్‌కి సలహాదారుగా పని చేశాడు. గ్రామీణ, పట్టణ ప్రాంతాల్లో అనేక సంస్థలు నూతన విద్యాబోధనా ప్రయోగాలలో నిమగ్నమై వుండేవి. ఆయన వాటితో కలిసిమెలిసి పని చేశాడు. ఆయన ప్రస్తుతం వరల్డ్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ చర్చిల విద్యావిభాగానికి ప్రత్యేక సలహాదారుగా జెనీవాలో వున్నాడు.

ఫ్రెయిరె పోర్చుగీస్‌లో, స్పానిష్‌లో అనేక వ్యాసాలు రాశాడు. ఆయన తొలి గ్రంథం 1967లో బ్రెజిల్‌లో ప్రచురితమైంది. ఆయన తొలి పరిపూర్ణ రచన మాత్రం ఇదే. ఇది దాదాపు 20 భాషల్లో అనువాదమైంది. ఫ్రెయిరె 1997లో తన 75వ ఏట మరణించారు.

ఫ్రెయిరె రాసిన ఈ పుస్తకం తెలుగునాట ఆలోచనా పరులను చాలా కాలం నుంచీ ఉత్తేజపరుస్తోంది. ఆ భావాలను వారు తమ అవగాహన కోసం వినియోగించు కుంటున్నారు. కాని అనేక కారణాల రీత్యా దాని అనువాదం పూర్తిగా జరగలేదు. కె.వి.రమణారెడ్డి చాలా కాలం క్రితం దీనిలోని కొన్ని భాగాలు అనువదించి ప్రచురించారు. అనేక మంది ఔత్సాహిక రచయితలు, అనువాదకులు కూడా ఇందుకు చేసిన ప్రయత్నాలు వివిధ దశలలో ఆగిపోయాయి. ఇక ఖమ్మంకు చెందిన పొట్లూరి వెంకటేశ్వరరావు సంక్షిప్త రూపంలో " పేదల చదువు" పేరిట దీని అనువాదాన్ని తీసుకువచ్చారు. ఇవన్నీ అభినందనీయమైన ప్రయత్నాలే. పాలో ఫ్రెయిరెను పరిచయం చేయడానికి దోహదపడినవే.

అయితే పాలో ఫ్రెయిరె బోధనల ప్రాధాన్యతను, ప్రామాణికతలను ప్రపంచం గౌరవిస్తున్న స్థాయితోనూ అంతకు మించి వాటి అవసరంతోనూ పోలిస్తే తెలుగు పాఠకుడికి అయనను అందించవలసిన అవసరం ఇంకా చాలా వుందనిపించింది. చాలామంది తమ మొదటి సూచనగా ఆ పుస్తకాన్ని అనువదించమని చెబుతూ వచ్చారు. ప్రత్యేకంగా ఇప్పుడు విద్యా రంగం గురించిన విశ్లేషణలు పెరుగుతున్నాయి. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో వర్థమానదేశాలను కొల్లగొట్టడం మరింత దారుణంగా సాగుతున్నది. ఈ క్రమంలో దేశదేశాల ప్రజలు తమ స్వీయ సంస్కృతిని అస్తిత్వాన్ని కోల్పోతున్నారు. పరాయీకరణ, వస్తువీకరణ శరవేగంతో జరిగిపోతున్నాయి. మానవసంబంధాలు నానాట లుప్తమవుతున్నాయి. ఇలాటి పరిస్థితిలో ఫ్రెయిరెను స్మరించుకోవడం మరింత అవసరమవుతున్నది.

పరిస్థితి నానాట దిగజారుతున్నా జనం ఎందుకు సహిస్తారు? మనం ఆశించిన కదలిక ఎందుకు రాదు? జన బాహుళ్యంలో పరస్పర అవిశ్వాసాలు, అపనమ్మకాలు ఎందుకుంటాయి? విప్లవకారులమంటూ బయిలు దేరిన వారు ఎందుకు విఫలమై పోతారు? మరికొందరు ఎందుకు దిగజారతారు? విప్లవాలు విజయవంతమైన వ్యవస్థలు కూడా ఎందుకని కుప్పకూలిపోయాయి? మళ్లీ అలాటి ప్రమాదం రాకుండా భద్రత ఏమిటి? ఇలాటి సవాలక్ష ప్రశ్నలు నిత్యజీవితంలోనూ పోరాటరంగంలోనూ

ప్రతివారికి ఎదురవుతుంటాయి. తమ సహచరులను, ఇరుగుపొరుగును అర్థం చేసుకోవడంలో తికమక కలిగిస్తుంటాయి. ఊహాతీతమైన ఊగిసలాటలు, దిగ్భ్రాంతికరమైన తిరోగమనాలు, ఆత్మహత్యా సదృశమైన అహంకారధోరణులూ వ్యక్తులను ఉద్రిక్తం చేస్తాయి. ఇన్ని పరిణామాల మధ్యనా స్వీయ కర్తవ్య నిర్వహణను గందరగోళ పరుస్తాయి. సరిగ్గా ఇలాటి సవాళ్లకు, సమస్యలకూ ఈ పుస్తకంలో సమాధానం లభిస్తుంది.

మార్క్స్ వర్గ పోరాట సిద్ధాంతం ప్రాతిపదికగా సమాజాన్ని విశ్లేషించిన ఫ్రెయిరె పీడన అనేది ప్రతి అంశాన్నీ ఎలా భ్రష్టుపట్టించేదీ చెబుతారు. పీడకుడి ప్రాబల్యం వల్ల ఆ భావాలనే పీడితులూ తమలో ప్రతిష్టించుకొని ఆ ప్రభావంతో వ్యవహరిస్తుంటారు. విముక్తి పట్ల వారి భావనే లోపభూయిష్టంగా వుంటుంది. తామూ పీడకుల హోదాకు చేరడమే విముక్తి పరమార్థమని చాలామంది పొరబడతారు. తరచూ వారిలో అదృశ్యపీడకుడు పని చేస్తుంటాడు. ఇదో నమ్మశక్యం గాని నిజం. ఈ విధంగా దోపిడీ వల్ల పీడన వల్ల మనుషులు తమను తాము కోల్పోయిన స్థితిలో మానవసంబంధాలన్ని వక్రీకరణకు గురవడం అనివార్యం. ఇందుకు విరుగుడు ప్రజల నుంచే రావాలి తప్ప ఎక్కడ నుంచో రాదనేది ఫ్రెయిరె ప్రధాన బోధన.

అయితే- ప్రజల విమోచన కోసం పోరాడాలనుకునే వారు ఆ పనికి ప్రజలను సన్నద్ధం చేయాలి. ప్రజల నుంచి నేర్చుకోవాలి. దాన్ని తిరిగి ప్రజల వద్దకు తీసుకెళ్లాలి. అలా ప్రజల నుంచి ప్రజల వద్దకు ప్రజల ద్వారా జరగాల్సిన విముక్తి ప్రక్రియను ఎవరో కొంత మంది నిర్దేశించిన విధంగా నడిపిస్తామంటే కుదరదు. అది వాస్తవికంగానూ వుండదు. పీడితుల పట్ల కృత్రిమ ఔదార్యంగాని పై నుంచి ఎవరో వారి విముక్తిని కానుకగా ఇస్తారనే ధోరణి గాని సరైనవి కావు. ప్రజల నుంచే నేర్చుకోవడమంటే వారి పట్ల గౌరవముండాలి. వారితో ముఖాముఖి మాట్లాడాలి. వారి అభిప్రాయాలు ఓపికగా విలువనిచ్చి వినాలి. దాన్నే ఫ్రెయిరె "సంభాషణా సంస్కృతి" అన్నాడు. ఆయన సూత్రాలలోకెల్లా అతి ప్రధానమైంది ఇది. ప్రపంచం ఎప్పుడూ మారిపోతూనే వుంటుంది. ఆ మార్పును పసిగట్టాలంటే జనంతో ప్రత్యక్ష సంబంధం సంభాషణ వుండి తీరాలి. పీడిత ప్రజలతో సంభాషణ జరపకుండా ఎవరూ వారికి విముక్తి ప్రసాదించలేరు. వాళ్ల జీవిత వాస్తవాన్ని వాళ్ల అనుభవం ద్వారానే తెలియజేసినపుడు కదలిక ప్రారంభమవుతుంది. ఎందుకంటే ప్రజలు తమ పరిస్థితిని తామే గుర్తించలేనంతగా వర్తమానంలో కూరుకుపోయివుంటారు. పీడక వర్గం కల్పించిన అనేక వక్రీకరణలు వారిపై ప్రభావం చూపుతుంటాయి. సంభాషణ ద్వారా దాని నుంచి బయటకు లాగాలి. అధ్యయనం ఆచరణల సమ్మేళనంతో వారిని కర్తవ్యోన్ముఖులను చేయాలి. ఇది ఫ్రెయిరె అభిప్రాయం.

పీడిత పీడక విభజన అనేది అన్ని రంగాల్లోనూ విస్తరించి వుంటుంది. ఆఖరుకు పాఠశాలలో సంప్రదాయిక విద్యార్థి- ఉపాధ్యాయ సంబంధాలు కూడా చెప్పేవారు వినేవారు అన్నట్టే నడుస్తుంటాయి. ఇది మారాలని అయన చెబుతారు.

సామాజిక రాజకీయ కోణాల నుంచి ఫ్రెయిరే బోధనల ప్రాధాన్యతను ఇప్పుడు పాఠకుడు తేలిగ్గానే అర్థం చేసుకోవచ్చు. అవి ప్రపంచానుభవానికి, తమ వ్యక్తిగతానుభవానికి కూడా అనుగుణంగా వున్న తీరు గ్రహించవచ్చు. లాటిన్ అమెరికా దేశాలలో ఆయన బోధనలు ఎంతో ప్రభావం చూపించాయి. ఇప్పటికీ అటు విద్యాపరంగానూ ఇటు విప్లవాశయాల లోనూ ఫ్రెయిరె మార్గం అనుసరణీయంగా వుంది.

విషయాన్ని బట్టి, ఈ పుస్తకం కొన్ని చోట్ల గొట్టుగా అనిపించవచ్చు. కాని వాస్తవానికి చాలా సరళమైంది. నిత్య జీవితానుభవమంత సూటిగా నడుస్తుంది. మొదట కొన్ని పుటలు పాఠకుడు ఓపిగ్గా పూర్తి చేస్తే తర్వాత ముందుకు సాగేకొద్ది పక్కనపెట్టలేనంత పట్టుగా చదివేస్తాడు. నిత్య జీవితంలో ఎదురయ్యే అనుభవాలు, వ్యక్తులు కళ్లముందు సాక్షాత్కరించినట్టవుతుంది. విప్లవ కారుల ప్రత్యేక కర్తవ్యాలు అవగతమవుతాయి.

ప్రామాణికమైన ఈ గ్రంథం తెలుగులో సంపూర్ణంగా అందుబాటులో వుండాలనే ప్రగాడాకాంక్ష ఈ ప్రచురణకు ప్రేరణ. ఇటీవల కాలంలో వరుసగా వెలువరిస్తున్న మా విద్యా సంబంధ ప్రచురణలకు దీనితో కొంత సంపూర్ణత కలుగుతుందని మా విశ్వాసం. తెలుగులో ఈ పుస్తకానికి "విముక్తి-విద్య" అని నామకరణం చేశాము. సీనియర్ రచయిత, విమర్శకుడు ఆర్వీఆర్ చాలా శ్రమకోర్చి తక్కువ కాలంలోనే అనువాదం పూర్తి చేశారు. సరళతకోసం కొన్ని సవరణలు జరగకపోలేదు. ఆర్వీఆర్ వయసునూ ఇతర బాధ్యతలనూ దృష్టిలో వుంచుకున్నప్పుడు కోరిన వెంటనే అనువదించి ఇచ్చినందుకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు చెప్పడం మా ధర్మం. లోటుపాట్లు దృష్టికి తెస్తే భవిష్యత్తులో సరిదిద్దుకోగలమనీ మనవి చేస్తున్నాం. ఈ పుస్తకాన్ని తెలుగు పాఠకులు - విద్యారంగంలో వారు ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాం.

- తెలకపల్లి రవి

పరిచయం

"విముక్తి-విద్య" (Pedagogy of the oppressed) అనే గ్రంథానికి పరిచయంగా ఈ విషయాలు రాస్తున్నాను. ఆరు సంవత్సరాల నా రాజకీయ ప్రవాసంలో నేను చేసిన పరిశీలనల ఫలితం యిది. బ్రెజిల్‌లో నా బోధనాత్మక కార్యకలాపాల్లో అంతకు ముందే నాకు అనుభవంలోకి వచ్చిన అంశాలను యీ పరిశీలనలు సంపద్వంతం చేశాయి.

నేను శిక్షణా తరగతులు నిర్వహించాను. వీటిలో "కాన్‌షైంటిజచావో[1]" పాత్రని విశ్లేషించడం వుంది. అసలు విద్య విమోచనతత్వం గురించి ప్రయోగాలూ వున్నాయి. యీ రెండు సందర్భాల్లోనూ "స్వేచ్ఛాభీతి" అనే దాన్ని ఎదుర్కోవాల్సి వచ్చింది. ఈ అంశాన్నే యీ గ్రంథం మొదటి అధ్యాయంలో చర్చించాను. శిక్షణా తరగతుల్లో పాల్గొన్నవాళ్ళు ఒకటికి రెండుసార్లు "కాన్‌షైంటిజచావో ప్రమాదం" గురించి హెచ్చరించారు. స్వేచ్ఛ అంటే వుండే భీతిని వాళ్ళ మాటలు వ్యక్తం చేశాయి. విమర్శనాత్మక జ్ఞానం అరాచకం అని వాళ్ళన్నారు. విమర్శనాత్మక జ్ఞానం అస్తవ్యస్థ స్థితికి దారి తీస్తుందని యింకొందరు అన్నారు. కొందరైతే మనసులో మాట దాచకుండా చెప్పనే చెప్పారు. ఎందుకు కాదనడం? నాకూ స్వేచ్ఛ అంటే భయం. ఇప్పుడా భయం మాయమైంది.

ఈ చర్చల్లో ఓసారి ఒక బృందం మనుషుల "కాన్‌షైంటిజచావో" గురించి చర్చిస్తోంది. ఒక అన్యాయం జరిగిందనుకోండి. ఆ ప్రత్యేక సందర్భంలో యీ ఎరుక కలిగింది. అది 'వినాశకర మౌఢ్యాని'కి, లేదా "తమ ప్రపంచం మొత్తం

కుప్పకూలుతుందన్న గ్రహింపు"నకు దారితీయదా అన్నది ఆ చర్చ. ఈ చర్చ మధ్యలో ఒకతను మాట్లాడాడు. అంతకు ముందతను చాలా ఏళ్ళు ఫ్యాక్టరీ కార్మికుడిగా పని చేశాడు. "బహుశా నేనొక్కణ్ణే యిక్కడ కార్మిక వర్గానికి చెందినవాణ్ణి. యిప్పుడు మీరు చెప్పిందంతా నా బుర్రకెక్కిందని నేను అనను. కాని ఒక విషయం చెప్పగలను - యీ శిక్షణలో చేరకముందు నల్లనివన్నీ నీళ్లనీ, తెల్లనివన్నీ పాలనీ అనుకునే స్థితిలో వుండేవాణ్ణి. ఇప్పుడు ఆ స్థితి నుంచి ఎదిగాక, నేను వివేకంగా మంచీచెడ్డా తెలుసుకుంటున్నాను. కాని యీ ఎరుకవల్ల నేను, చాందసున్ని అవలేదు, ఏదో కుప్పకూలిపోతుందనీ అనుకోవడం లేదు," అన్నాడతను.

ఈ కాన్‌షైంటిజచావో ప్రభావం గురించిన సందేహాలు వున్నాయి. యివి సందేహ భావుకుడు సర్వదా వెల్లడి చేయని అనుమాన తర్కం మీద ఆధారపడి వుంటాయి. అన్యాయానికి గురైన బాధితులు తమ స్థితి అదీ అని గుర్తించకపోవడం వాళ్ళకి ఒకందుకు మేలు. నిజానికి, "కాన్‌షైంటిజచావో" మనుషుల్ని "వినాశకర మౌఢ్యానికి" నడిపించదు. అందుకు విరుద్ధంగా "కాన్‌షైంటిజచావో" బాధ్యతగల పౌరులుగా[2](కర్తలుగా) చారిత్రక క్రమంలో అడుగుపెట్టే వీలు కలిగిస్తుంది. వ్యక్తిత్వ చైతన్యం సంతరించుకునే శోధనలో వాళ్ళని చేర్చుకుంటుంది. ఆ రకంగా తీవ్రమైన మొండి విశ్వాసాలు లేకుండా చేస్తుంది.

"విమర్శనాత్మక చైతన్యం మేల్కొవడం సాంఘిక అసంతృప్తి వెల్లడవడానికి నడిపిస్తుంది. ఎందుకనీ అంటే యీ అసంతృప్తి పీడక పరిస్థితిలో వున్న నిజమైన అంశం"[3].

స్వేచ్ఛపట్ల భయం అది వున్నవాళ్ళకు తెలియదు. దానివల్ల ఆ వ్యక్తి లేనిపోని భయాలకు గురవుతాడు. అలాంటి వ్యక్తి నిజానికి భద్రత పొందడంకోసం చేసే ప్రయత్నంలో తల దాచుకుంటాడు. స్వేచ్ఛవల్ల ఏం ముంచుకువస్తుందోనని యీ భద్రతనే కోరుకుంటాడు. హెగెల్ చెప్పినట్టు:

"జీవితాన్ని పణం పెట్టడంవల్ల మాత్రమే స్వాతంత్ర్యం సిద్ధిస్తుంది... ఏ వ్యక్తి అయినా తన జీవితాన్ని ఒడ్డ లేనట్లయితే, ఆ వ్యక్తిని "వ్యక్తి"గానే చూడక్కర్లేదు. యిందులో అనుమానం లేదు. కాని అతనుగాని, ఆమెగాని ఇది ఒక స్వతంత్ర స్వీయచైతన్యం అన్న సత్యాన్ని గుర్తించలేదన్నమాట".[4]

స్త్రీలు, పురుషులు తమకు స్వేచ్ఛ అంటే భయం అన్న విషయాన్ని నలుగురి ముందూ సామాన్యంగా ఒప్పుకోరు. కానైతే దాన్ని నమ్ముకోచూస్తారు– కొన్ని సందర్భాల్లో అలా చేస్తున్నామని తెలియకుండానే – తాము స్వాతంత్ర్య పరిరక్షకులమన్నట్టు నటిస్తూ, తమ అనుమానాలకీ, సందేహాలకీ ఏదో లోతైన నిగ్రహశక్తి కల్పించుకుంటారు– స్వాతంత్ర్యానికి తామే యోగ్యులైన రక్షకులైనట్టు. కాని వాళ్ళు యథాతథ స్థితిని కాపాడ్డం అనేదాంతో స్వాతంత్ర్యాన్ని గజిబిజి పరుస్తున్నారు. అంచేత "కాన్షైంటిజచావో" యథాతథ స్థితికి ఎసరుపెడితే, అసలు స్వాతంత్ర్యానికే ముప్పువాటిల్లినట్లు కనిపిస్తుంది వాళ్ళకి.

ఈ "పీడితుల విద్య" చింతనవల్లా, అధ్యయనంవల్లా మాత్రమే పుట్టుకు వచ్చిందికాదు. యిది ఒక నిర్దిష్ట పరిస్థితిలో కాలూనుకుని వుంది. కార్మికుల (రైతుగాని, పట్టణ కార్మికుడుగాని), మధ్యతరగతి వాళ్ళ ప్రతిస్పందనల్ని వివరిస్తుంది. వీళ్ళందర్ని నేను నా బోధనాత్మక కృషిలో నేరుగానో, పరోక్షంగానో పరిశీలించాను. ఈ పరిచయాత్మక గ్రంథంలో నేను ప్రతిపాదించిన అంశాలు తర్వాత నేను సాగించే అధ్యయనాలు సవరించుకోవడానికో, సమర్థించుకోవడానికో నాకు అవకాశం కలిగించవచ్చు.

చాలా మంది పాఠకుల్లో యీ గ్రంథం ప్రతికూల ప్రతిస్పందనను కలిగించవచ్చు. మానవ విమోచన సమస్య వుంది, దీన్ని నా అభిప్రాయానికి ఎదురు బొదురుగా పెట్టి నాది శుద్ధ ఆదర్శవాదంగా చూడవచ్చు. అలాగే సత్తా శాస్త్ర అంతఃప్రేరణ చర్చని, ప్రేమని, సంభాషణని, ఆశను, వినయాన్ని, సానుభూతిని యిలాగే ముఖాముఖీగా నిలబెట్టి నా అభిప్రాయాల్ని తిరోగమనాత్మక "ఆడంబరంగా" చూడవచ్చు. పీడకుల్ని మురిపించే రాజ్యపీడనను నేను ఖండించడం కొందరు ఒప్పుకోకపోవచ్చు (లేదా ఒప్పుకోవడం యిష్టం లేకపోవచ్చు). ఆ రకంగా, ప్రయోగాత్మకంగా పరిగణించే యీ గ్రంథం తీవ్రవాదులది. క్రైస్తవులు, మార్క్సిస్టులు నా అభిప్రాయాల్లో కొన్నింటినిగాని, మొత్తంగాని అంగీకరించకపోవచ్చు, నాకు తెలుసు. అయినా దీన్ని కడకంటా చదువుతారని అనుకుంటున్నాను. కానైతే మూసుకుపోయిన, "అహేతుక" స్థానాల్లో మూర్ఖంగా కూరుకుపోయినవాళ్ళు యీ పుస్తకం ద్వారా నేను ఆశిస్తున్న చర్చని తోసిపారేస్తారు.

పాక్షికత్వం మూఢత్వంతో పుంజుకుని ఎప్పుడూ మనను నిర్వీర్యం చేస్తూనే వుంటుంది. అతివాదతత్వం విమర్శనా స్వేచ్ఛతో పుంజుకుంటుంది. ఇది సర్వదా సృజనాత్మకంగా వుంటుంది. పాక్షికత్వం మార్మికం చేస్తుంది, ఆ రకంగా పరాయీకరణ తెస్తుంది. అతివాదం విమర్శ చేస్తుంది. ఆ రకంగా విమోచన ప్రసాదిస్తుంది. ఆమూలాగ్రం మార్చుకోవాలన్న తత్వం ఒక వ్యక్తి ఎంచుకున్న దానికి మరింత బద్ధుడయ్యేట్టు నిమగ్నం చేస్తుంది. ఆ రకంగా నిర్దిష్టంగా, ఎదురుగుండా ఉన్న యదార్థ పరిస్థితిని మార్చే ప్రయత్నంలో మరింత శ్రద్ధగా వుండేటట్టు చేస్తుంది. ఇందుకు విరుద్ధంగా పాక్షికత్వం, మార్మికత్వం అహేతుకం కావడంవల్ల, వాస్తవ పరిస్థితిని బూటకంగా (అంచేత మార్పు చేయలేని) "యదార్థం"గా చేస్తుంది.

పాక్షికత్వం అనేది ఏ మూల వున్నప్పటికీ కూడా, మానవాళి విమోచనకు అవరోధంగానే వుంటుంది. అందువల్ల దురదృష్టవశాత్తూ మితవాద వైఖరి, దీని సహజ ప్రతి సిద్ధాంతాన్ని రాబట్టదు: విప్లవవాదిని తీవ్రం చేయదు. మితవాదుల పాక్షికత్వానికి ప్రతిస్పందించే క్రమంలో, విప్లవాదులు తామే పాక్షికత్వంలో పడిపోయి ప్రతీపశక్తులుగా తయారవడమూ కద్దు. ఈ అవకాశం ఉందిగనక, ఇలా జరగకుండా చేయాలనుకుని తీవ్రవాది కులీనుల చేతుల్లో నోరుమెదపని పావు కాకూడదు. విమోచనా ఉద్యమంలో నిమగ్నమైన స్త్రీగాని, పురుషుడుగాని పీడకుల హింసను మూగగా చూస్తూ కూర్చోలేరు.

మరోవైపున చూస్తే అతివాది ఎప్పటికీ స్వీయాత్మక దృష్టితో వుండడు. ఈ వ్యక్తి స్వీయధోరణి వస్తుగత అంశానికి సంబంధించే వుంటుంది. (నిర్దిష్టంగా వున్న యదార్థ పరిస్థితి, యిదే విశ్లేషణకు లక్ష్యభూతం). ఆ రకంగా స్వీయధోరణి, వస్తుగత దృష్టి ఒక గతి తార్కిక ఏకతతో వుంటాయి. కార్యాచరణతో కలిసి జ్ఞానాన్ని పెంపొందిస్తాయి, యిలా పరస్పరంగా వుంటుంది. (అంటే జ్ఞానం నుంచి ఆచరణ కూడా పెంపొందుతుంది అని.)

పాక్షిక తత్వంతో వున్న వ్యక్తి, ఏ అభిప్రాయాలకు చెందిన వ్యక్తి అయినప్పటికీ, వివేక శూన్యమై కళ్ళు మూసుకుపోయి, చలనశీల యదార్థాన్ని గ్రహించడు (లేదా గ్రహించలేడు)– లేదా వక్రంగా టీకాటిప్పణి చెప్తాడు. ఈ వ్యక్తి గతి తార్కికంగా

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Vimukti+Vidya

* * *